

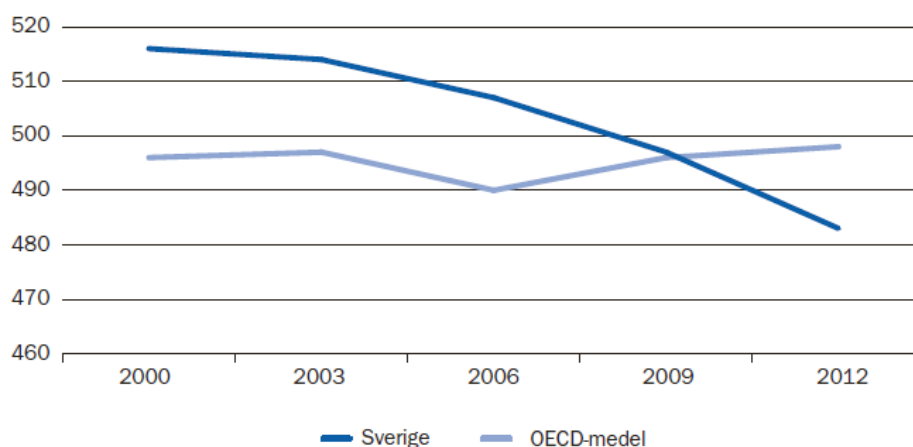
Vikten av läsning

- Sju insatser för stärkt läsförmåga

Det stora raset i PISA visar tydligt att vi behöver investera mer i skolan och i lärarna. Sverige ligger nu under OECD-genomsnittet i samtliga undersökta ämnen och vi har sämst kunskapsutveckling i hela OECD. Särskilt oroande är det stora raset i läsförståelse.

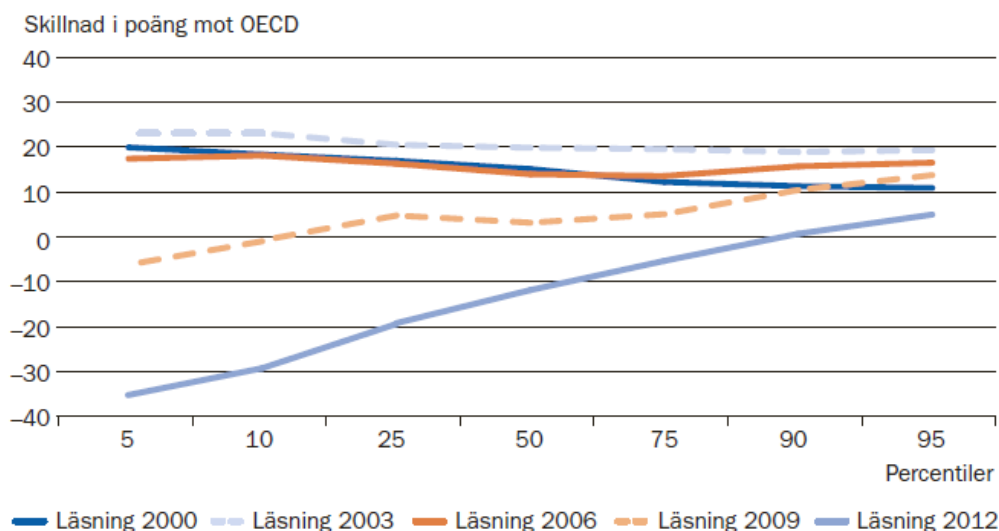
Så sent som i PISA 2003 presterade svenska elever i världstopp avseende läsförståelse. Det har på tio år skett en dramatisk förändring till att svenska elever i dag ligger under OECD-genomsnittet. Figurerna är från Skolverkets PISA 2012.

Figur 1. Medelvärde för de svenska eleverna och eleverna i OECD-länderna sammantaget på PISA:s läsprov 2000, 2003, 2006, 2009 och 2012. Diagram från Skolverkets rapport om PISA 2012.

Pojkar läser sämre än flickor och gapet vidgas. PISA 2012 visar också att alla elever har tappat i läsförståelse sedan 2006 och att de svagaste läsarna har tappat mest. Figur 2 visar svenska resultat i olika percentiler i förhållande till OECD-genomsnittet i PISA 2000, 2003, 2006, 2009 och 2012. Mellan 2006 och 2012 ser vi att de svenska resultaten sjunker, den ljusblå kurvan ligger lägre än den röda. Den vänstra delen av den ljusblå kurvan sjunker än mer och det visar att de svagaste läsarna tappar mest.

Figur 2. Svenska resultat i läsning i förhållande till OECD-genomsnitt vid olika percentiler. Diagram från Skolverkets rapport om PISA 2012.

God läsförmåga är en central del av all inläring och nyckeln till en framgångsrik skolgång. Läsförmågan är grunden för att lyckas i skolans andra ämnen som matematik, naturvetenskap, samhällskunskap och språk. Läskunnighet är en förutsättning för faktainhämtning och förmågan till självständigt kritiskt tänkande. Samtidigt är en god läsförståelse nödvändig för att en individ ska kunna klara sig bra på arbetsmarknaden, för förmågan att kommunicera, att delta i det demokratiska samtalet och utöva sitt demokratiska inflytande.

Vi behöver nu kraftigt förstärka arbetet med att förbättra läsförståelsen hos våra barn och unga. Norge upplevde en liknande situation med låga resultat i PISA 2006. Där lyckades den rödgröna regeringen vända skolresultaten redan till den nästkommande mätningen år 2009 och låg i den senaste mätningen 2012 kvar på en stabil nivå.

Socialdemokraterna och Miljöpartiet presenterar nu i sju punkter hur samhällets ansvar för läsandet borde växlas in i investeringar i skolan och för läsande. Satsningarna har som syfte att stärka läsandet och ge alla unga möjlighet att få de grundläggande kunskaper de behöver.

1. Anställ och utbilda fler speciallärare/-pedagoger

Elever som har svårt att läsa i lågstadiet har också ofta svårt att läsa i högstadiet. Elever behöver därför få stöd så snart svårigheterna upptäcks. Specialpedagoger och speciallärare är särskilt viktiga för den elev som riskerar att halka efter. Men sedan den moderatledda regeringen tillträdde har det försvunnit nästan 1 000 specialpedagoger och speciallärare från svensk skola.

Socialdemokraterna och Miljöpartiet vill utbilda och anställa fler speciallärare och specialpedagoger och de ska ha särskilt fokus på elever de första åren i skolan.

2. Nya läsmål och uppföljningspunkter i lågstadiet

Forskningsläget kan inte vara tydligare. Det är tidiga insatser som har störst effekt. Men idag sätts mest stöd in i årskurs 9. Vi kan inte vänta med insatser, utan behöver snabbt hjälpa varje elev innan den halkar efter i läsandet och i andra ämnen. För att säkerställa att elever får tidigt stöd bör grundskolan få ett helt nytt mål: alla elever ska kunna läsa och förstå enklare texter senast i årskurs 1. Eleverna ska få det stöd de behöver för att klara det.

Detta mål är en del av att stärka uppföljningen i lågstadiet, för att säkerställa att stöd sätts in i tid och att alla elever får med sig de kunskaper och färdigheter som behövs för att klara skolans alla ämnen.

De hjälpmedel som elever behöver för att lära sig läsa ska finnas tillgängliga. Elevernas kunskaper ska kontinuerligt följas upp, ingen elev ska falla mellan stolarna och var och en ska få det stöd den behöver.

3. Ge lärare kontinuerlig kompetensutveckling

Vi vill se en professionalisering av läraryrket med lärare som har rätt till kontinuerlig och systematisk kompetensutveckling. Dessutom behöver andra än svensklärare få del av kompetensutveckling inom läs- och skrivutveckling.

Det är en felsyn att läsning är en verksamhet isolerad till svenskundervisningen, läsförståelsen är nödvändig i alla ämnen och det finns anledning att utveckla läsförståelsen i alla ämnen. Ska vi lyckas med att förbättra läsförståelsen hos eleverna måste hela skolan och alla lärare inom alla ämnen jobba med språkutvecklande arbetssätt.

Socialdemokraterna och Miljöpartiet vill att lärare ska kontinuerligt, inte bara under projektperioder, ha tillgång till högkvalitativ kompetensutveckling inte minst inom läs- och skrivutveckling. Även lärare i andra ämnen än svenska ska ges denna kompetensutveckling.

4. Prioritera läsningen redan i förskolan

Läsning måste prioriteras redan i förskolan. Idag utestänger den moderatledda regeringen förskollärare från kompetensutvecklingsinsatser inom läs- och skrivutveckling. Detta trots att bland annat Litteraturutredningen krävt insatser för läsning i förskolan. Socialdemokraterna och Miljöpartiet vill att förskollärare och barnskötare inkluderas i läslyftet och ges möjlighet till kompetensutveckling inom läs- och skrivutveckling, de kan då även fungera som de läsombud i förskolan som Litteraturutredningen föreslagit.

5. Alla elever ska ha tillgång till skolbibliotek

Alla barn har rätt att växa upp med nära tillgång till skönlitteratur och facklitteratur för barn. Forskning visar idag på vikten av det nyfikna lustläsandets betydelse för att stödja läsinläringen och kunskapsinhämtandet. Enligt en undersökning av Kungliga biblioteket i juni 2012 så saknade var sjätte elev tillgång till ett skolbibliotek trots att det är lagkrav på att alla elever ska ha det. År 2012 saknade 210 000 elever i grundskolan och gymnasiet tillgång till skolbibliotek på den skolenhet de gick på. Sju procent av landets skolenheter har vare sig tillgång till skolbibliotek eller samarbete med folkbiblioteket för elevernas räkning.

Socialdemokraterna och Miljöpartiet vill säkerställa att alla elever har tillgång till skolbibliotek. Skolbibliotek bemannade med kompetenta bibliotekarier är en viktig resurs för elevers läsande och lärande. Med tanke på bibliotekens viktiga funktion bör även bibliotekarier ges möjlighet till kompetensutveckling inom läs- och skrivutveckling för att fördjupa sin specialistkompetens inom fältet. Det utökar även möjligheterna för lärare och bibliotekarier att samarbeta och komplettera varandra.

6. Läsförståelse fokus i Skolforskningsinstitutets första uppdrag

För att lyckas förbättra resultaten i svensk skola måste forskning som är relevant komma till användning i skolan. Det behövs därför en ny organisation som tar fram systematiska översikter av såväl nationell som internationell forskning inom lärandets område. Vi behöver även mer forskning inifrån klassrummet. Spridningen av kända forskningsresultat behöver också kraftigt förbättras.

Socialdemokraterna och Miljöpartiet vill att ett av de första uppdragen Skolforskningsinstitutet ska få är att sammanställa och sprida forskning samt utveckla strategier för ökad läsförståelse hos barn och unga.

7. En nationell handlingsplan för läsfrämjande

Socialdemokraterna och Miljöpartiet vill se en nationell handlingsplan för läsfrämjande, alla krafter måste samlas för att genomföra ett Läslyft för Sverige. Handlingsplanen ska samordnas av Kungl. Biblioteket i samverkan med Statens Kulturråd och i nära dialog med folkbildningens organisationer, bibliotekshuvudmännen, upphovsmännen samt andra organisationer och aktörer som arbetar med litteratur, läsfrämjande och läsning. Satsningen ska inbegripa såväl barn som vuxna.

För att öka utväxlingen på de insatser som görs, bör det tas initiativ för att se hur man ska kunna samla och tillgängliggöra forskningen kring såväl barn som vuxnas läsande.